

ותן חלקנו בתורתך

מאת כ"ק האדמו"ר מרחלין שליט"א

נקודות למחשבה
והתעמקות בענייני
פרשת שמות
תשפ"א

www.rachlin.org.il

**להצטרפות לרשימת תפוצה הוסיפו את המס'
02-6520002 לאנשי הקשר ושלחו 1.**

הערה: מאמר זה הינו תמלול של שיעור בפרשת השבוע שהעביר כ"ק האדמו"ר שליט"א.
לא הוכנסו שינויים על מנת לשמר את הסגנון המקורי.

פרשת שמות תשפ"א – הסנה בוער

ערב טוב! חיים טובים! מה שלומכם?

אנחנו בפרשת שמות תשפ"א – פרשה רצינית מאוד: קם דור שלא ידע את יוסף. יוסף נפטר, השבטים נפטרו, והתחיל השיעבוד הקשה.

קודם כל, מעניין שהפרק הזה, שהוא כולל הרבה מאוד שנים, איך אומרים, ה'עלילה' מאוד מהירה. מהרגע שמתחיל הפרק ועד שמשה רבינו כבר בא למצרים עברו הרבה שנים, הרבה מאורעות, וזה מאוד בתמצות. היה אפשר על כל דבר לכתוב פרקים שלמים. זה סתם חומר למחשבה.

נולד גואלן של ישראל. "דור הולך ודור בא", שוקעת השמש וזורחת השמש. אבא שבשמיים לא משאיר את עם ישראל בלי רועה. נכון שצדיקים מועטים, אבל הוא שְׁתָּלֵךְ בכל דור ודור. משה רבינו גדול הנביאים והעניו מכל אדם, "עבד נאמן", "רועה נאמן" – איזו מתנה לעם ישראל ולעולם כולו. אין כמו משה רבינו!

ומהלידה כבר היו דברים מעל הטבע בתוך הטבע – היה אור גדול, הוא מיד כבר דיבר כמו נער כשהיה תינוק, ככה מובא. ומרים הנביאה, היא ידעה שהוא הולך להיות מושיען של ישראל. ולהבדיל, חרטומי פרעה ידעו שנוולד גואלן של ישראל – אולי הם לא ידעו אם הוא מצרי או מעם אחר – וראו שהוא לוקה במים, אז נתנו את ההוראה לשלח את כל התינוקות שנולדים ליאור, לזרוק אותם למים, להמית אותם – את הזכרים.

יוכבד כבר לא יכלה להחזיק את משה רבינו יותר משלושת החודשים הראשונים. היא החביאה אותו מתחת לאדמה, אבל המצרים היו ממש קפדנים ונכנסים לבתים ומחפשים בכל פינה. ואם לא מצאו את התינוק, כי הם ידעו מתי כל אישה צריכה ללדת, אז הם הביאו תינוק מצרי, נתנו לו מכות שיבכה. וכשתינוק בוכה, אז התינוק שהוסתר גם הוא בוכה – וככה היו תופסים אותם. ולכן בפשט זה מה שהיא עשתה, היא שמה אותו בתוך התיבה ושמה אותו ביאור.

מה שמעניין, זה שבאותו רגע שמשה רבינו נכנס ליאור, החרטומים אמרו ש'זהו, נעלם להם מושיען של ישראל', איך אומרים, 'נעלם מהראדר', הוא כבר לא קיים. זאת באמת היתה המטרה של יוכבד ומרים – כי הן ידעו שהוא לוקה במים – לשים אותו במים, וברגע שהוא במים אולי הגזירה תתבטל.

יש עניין כזה. חכמים מביאים כמה דוגמאות בעניין הזה שאם נגזר על בן אדם לטבוע למשל בנהר, אז צריך להרטיב אותו – לקחת אותו, לשפוך עליו מים, להרטיב אותו, ואז הוא 'יוצא ידי חובה', מן 'השתדלות' כזו באותו עניין. אז זאת היתה המחשבה שלהם כשהם שמו אותו בתוך התיבה. ובאמת החרטומים קלטו את זה – הנה, הוא נעלם להם. אין את ההארה של משה, כי הוא כבר בתוך המים.

זה בא ללמד אותנו על המלחמה בין הסטרא אחרא לקדושה: "בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם". אז הם רואים משהו – החרטומים של פרעה ראו הרבה דברים, אבל לא ראו הכל. זאת אומרת, לסטרא אחרא הפרטית והכללית יש כח, אבל יש כח מוגבל – עד איפה שאבא שבשמיים מאפשר לה להשפיע. וזה – עד שהיא תיגמר מהעולם יש את המלחמה הזו.

לא הרבה מודעים למלחמה של היצר הכללי, של הש"טן, של הסטרא אחרא עם ישראל. אבל אנחנו מדברים על זה כבר הרבה שנים כדי להכניס את זה למודעות: שחוץ מהיצר הפרטי שיש לבן אדם, יש את היצר הכללי.

כל מה שקשור לעניין של הגאולה, אם זו גאולת מצרים או הגאולה העתידה – זה הכל בהסתרי הסתרים ה' עושה, כדי לרמות את הסטרא אחרא.

קודם כל נגיד שמשה רבינו היה גלגול של נח: נח היה בתיבה, גם משה היה בתיבה. נח לא התפלל על רשעי דורו, משה רבינו מסר את נפשו על רשעי דורו – על הדור כולו לא רק על הרשעים.

אז בפשט, האמא והאחות שמו אותו בתיבה כחלק ממלחמת הקדושה בסטרא אחרא, והם ידעו שהוא לוקה במים, אבל הם טעו כי זה "מי מריבה" – הוא לוקה ב"מי מריבה" ולא במים של הנילוס, אז הם טעו. לא רק שהם טעו, ההשגחה העליונה גרמה לזה שבת פרעה בדיוק תצא לרחוץ ביאור. אומרים חכמים שהיא הלכה לטבול כדי להתגייר, כי היא הבינה שעבודה זרה, אין בה כלום.

ואז היא לוקחת אותו לבית של פרעה, ופרעה מגדל אותו בתוך ביתו ומשחק איתו כאילו זה הנכד שלו. תראו איזו חוכמה של החכמה העליונה. ככה עושים לפעמים כדי להסתיר משהו, שמים אותו דווקא במקום הכי... שלא היית חולם! כן? אומרים שהמוסד, יש לו אנשים בכל מקום ומקום, איפה שלא היית חולם – שמה ליד הראשים יש להם מישהו שתול.

אז משה רבינו היה 'שתול' בבית פרעה והיה משחק איתו. יום אחד בתור תינוק העיף לו את הכתר מעל הראש ושם את הכתר על עצמו, ככה כתוב. והיו שמה כל החרטומים וכל החכמים, הם הזדעזעו. אמרו: "הנה, זה גואלם של ישראל. צריך להרוג אותו!" והתחילו להתווכח איך להרוג אותו – באש, במים... והיה שם בלעם – בלעם רצה להרוג אותו. והיה שם יתרו. יתרו, על פי האר"י הקדוש, על פי הקבלה, הוא ה'טוב שבק"ן. ואז הוא אמר: "למה להרוג אותו? זה ילד. מה ילד מבין? בואו ננסה אותו".

אז הביאו לו גחלים והביאו לו חתיכה כזו של זהב או מטבע או משהו, ושמו את זה לפניו לראות מה הוא יקח, במה הוא יבחר. אם הוא יבחר בזהב – סימן שיש לו שכל והוא מבין והוא בכוונה הוריד את הכתר, אז באמת צריך להמית אותו. אם הוא יבחר באש – אז זה סתם, איך אומרים, 'קונדס' של תינוק שלא מבין שום דבר. ובאמת הוא שלח את ידו לקחת את הזהב. ואז בא המלאך, אומרים שהמלאך גבריאל, וגרם לו לקחת את הגחלת, והוא שם את זה על הפה ונכוותה לו הלשון, ומזה הוא נהיה "כבד פה וכבד לשון".

אז אנחנו רואים פה, זה חידוש: שיתרו, שהוא היטוב שבקנין, הוא מציל את הקבל ממיתה במקום להרוג אותו. בגלגול הקודם הוא הרג אותו – עכשיו הוא מציל אותו על ידי העיצה שנתן. ובלעם והבן שלו הבינו שהם הסתבכו עם פרעה, והם ברחו ממצרים.

לפי המקורות, משה רבינו, היתה לו כל הזמן רוח הקודש ושכינה – מהרגע שהוא נולד כל הבית הוא, ולא גדל כדרך הטבע. מצד שני, פרעה בכלל לא חשד בו. ה' סגר לו את העיניים שלא יראה שהוא גואלם של ישראל. שם הוא היה מוסתר בתוך הקליפה הזו, הנוראית, ויצא "לראות בסיבלותם" של ישראל. אומרים חכמים שזה המבחן הראשון של הצדיקים – לראות האם אכפת להם מהסבל של הזולת או לא. כמובן שהיה אכפת לו.

אתם בוודאי יודעים את כל הסיפור, שהוא היה צריך לברוח כי פרעה ניסה באופן אישי לרצוח אותו כשנודע שהוא הרג את המצרי – "אכן נודע הדבר". הוא פחד שעכשיו שיש מלשינים, דלטורין, מדברי לשון הרע בעם ישראל – אז לא תהיה להם זכות להיגאל.

בכל אופן, ככה הוא הגיע למדין. קודם היה בכוש, אבל נקצר ונגיד שהגיע למדין כי לא כתוב בחומש שהוא היה בכוש, והתחתן עם צפורה ויצא למדבר והגיע להר חורב – הסנה נמצא בהר חורב. כל החטא של אדם הראשון התחיל מיחטא עץ הדעת טוב ורע, והמקום שבא התיקון לזה, זה המקום של הסנה. הסנה בדיוק הפוך – הוא לא תאוה לעיניים, והוא לא שום דבר, זה סנה כזה מסכן, עניו כזה, היו שם הרבה עצים והוא היה העץ הכי מסכן, קטן.

משה רבינו ראה שהסנה בוער ואיננו אָפֵל. יש על זה כל מיני פירושים ופירושי פירושים איך בדיוק היתה האש – האם היתה בתוך הסנה או היתה מסביב לסנה. בכל אופן, היא נגעה בסנה, והסנה לא בער. אז בטבע הוא ראה שיש פה משהו מופלא. יש דעה גם כן שהיתה לו קפיצת הדרך, והגיע עד לשם. זאת אומרת, היתה לו סיעתא דשמיא. אבל העיקר – זה שהוא "סר לראות". יש אומרים שהוא פסע שלוש פסיעות, יש אומרים שהוא עיקם את הצוואר שלו.

בכל אופן, לפי המפרשים, יש הדרגתיות בהתגלות האלוקית שיש לו בסנה: שבהתחלה הוא רואה מעשה משונה. יש עצים באמת שלא נדלקים – גם אם אתה שם שמה אש, זה לא תופס. אז גם בטבע יש תופעה כזו. זה נדיר אבל זה קיים. אז קודם כל הוא הביא לו משהו שלא יבהיל אותו. ה' יתברך היה עתיד לדבר איתו. והוא לא היה רגיל, לפי הדעה הזו, שה' מדבר איתו ומתגלה אליו. ולכן היה צריך להכין אותו לאט-לאט.

אז הדבר הראשון, היה משהו משונה מהרגיל – אז הוא הסתכל. אחר כך, הוא כבר ראה מלאך בתוך הסנה, בתוך הלהבה, וכבר הבין שיש פה משהו יותר רציני, מעל לטבע. בסוף, השכינה דיברה איתו שם.

משה רבינו הגיע לדרגה של נבואה שאף אחד לא הגיע ואף אחד לא יגיע אליה, מה שנקרא 'אספקלריה מאירה', "פה אל פה אדבר בו" – שכל הנביאים האחרים, ה' מדבר איתם בחלום הלילה, או שאם זה ביום, אז הם מפחדים ורועדים ונופלים על פניהם, ואז החושים שלהם מטושטשים, ואז באה להם נבואה. ואצל משה רבינו, הוא עומד ומדבר עם ה' יתברך וה' יתברך מדבר איתו, כאילו, להבדיל, שני בני אדם מדברים אחד עם השני. זה בגלל עוצם קדושת הנשמה של משה רבינו והתיקון שלו.

יש לנו את הספר שכתבנו על כל הדברים האלה, שנקרא "תינוק שנִשְׁפָּה". אפשר להוריד אותו מהאתר שלנו בחינם באינטרנט. נא להוריד. יש שם הרבה הסברים יפים ומאירי עיניים שיעזרו לכם.

אם כן, כאן בסנה מתחילה השליחות של משה רבינו. משה רבינו היה צדיק, היתה לו נבואה, היתה לו רוח הקודש. גם אהרן, היתה לו רוח הקודש, אהרן הכהן. אז יש הרבה צדיקים בכל דור ודור. אין הרבה צדיקים בדרגות האלה, אבל יש צדיקים בכל דור ודור שזוכים לאילו שהן מדרגות בקדושה.

בדור הזה, 'האחרון שבאחרון', זה פוחת ביותר, אבל בדורות הקודמים היו. למשל, בדור של הבעל שם טוב הקדוש היו הרבה צדיקים עם רוח הקודש, שלא היו חסידים או לא הלכו בדרך החסידות או אפילו התנגדו לחסידות – וגם בחסידות.

אז יש תופעה כזו שצדיקים זוכים לכל מיני מדרגות של התגלות שה' מתגלה אליהם: דרך מלאכים, או דרך הנשמה שלהם, או דרך אליהו הנביא, או איזה צדיק אחר שמתעבר ומופיע אצלם. כמו רבינו הבעל שם טוב, מי היה הרב שלו? אחיהו השילוני הנביא – אז הנה דוגמא. על פי הפנימיות, כשהנשמה של האדם היא זו שמלמדת אותו – אז זו הדרגה הכי גבוהה.

בכל אופן, משה רבינו אז, אם כן, היה כבר רגיל כנראה בהתגלויות למיניהן. גם כשהוא ברח ממצרים זה היה בנס – ה' עשה לו נס שיכול היה לברוח 'מעל לטבע בתוך הטבע'. זה לא היה לו זר. זו לא פעם ראשונה שהוא שמע שיש בורא עולם ויש ניסים ויש התגלות.

ובכל זאת, בסנה, שמה זה היה הזמן שה' יתברך הטיל עליו את השליחות ללכת לגאול את ישראל. היות שהוא היה "עניו מכל אדם", הוא חשב שהוא לא ראו. הוא פחד אולי שאהרן אחיו, שהיה גדול ממנו בשנים – שהוא זה שצריך להיות. למה הוא, שהוא יותר צעיר? זה מבייש את אחיו. אז לכן הוא לא רצה.

מעניין שכתוב שאחרי שפרעה טבע ביס, ה' הוציא אותו ושלח אותו לנינוה, והוא נהיה מלך בנינוה. נינוה – העיר הגדולה. ויונה הנביא, כשהגיע לנינוה פרעה מאוד נבהל ממנו. למה? כי אומרים חכמים שהיה קלסתר פניו בדיוק כמו של משה רבינו. אז הוא אמר: "את זה אני כבר מכיר, הוא מפחיד" – הוא נזכר בחווייה שהיתה לו עם משה רבינו.

חשבתי על זה: מה משותף ביניהם? למה דווקא פרצוף של משה רבינו? מה משותף? המשותף ביניהם: שניהם סרבו לשליחות שלהם – גם יונה רצה להתחמק מהשליחות בגלל שהוא רצה לדאוג לעם ישראל, וגם משה רבינו רצה להתחמק מהשליחות. יונה הנביא, זה לא עזר לו והוא נענש. גם משה רבינו, זה לא עזר לו, וגם הוא נענש – שלא הוזכר שמו.

אז הוא הטיל עליו את המשימה הזו של להוציא את עם ישראל ממצרים ולהביא אותם לארץ כנען. ומשה רבינו, חוץ משהיה עניו, גם אמר שהוא לא יודע לדבר, הוא "ערל שפתים", ואיך ישמע לו פרעה? איפה פרעה המלך הגדול, ואיפה הוא? הוא 'אפסי', הוא 'כלום'. אז איך הוא ישמע לו? אחר כך הוא אמר: וגם עם ישראל איך ישמעו לו? ובאמת ה' אמר לו, במילים שלי: "אל תדאג. אני אהיה איתך ויהיה בסדר", ונתן לו את האותות שהוא צריך לעשות. קודם הוכיח אותו על הלשון הרע בעצם, שהוא דיבר כביכול, שעם ישראל לא ישמעו לו – "עם ישראל מאמינים בני מאמינים".

אנחנו רואים פה שבעצם בלשון שלנו – משה רבינו עשה 'בירור' של השליחות, של המציאות, למרות שה' אומר לו שהוא צריך ללכת לגאול את ישראל! הוא שבוע דיבר איתו, והוא לא רצה והקשה קושיות: איך זה יהיה בטבע? הוא לא אמר: "כן, הנני" ו"אני הולך, וזהו", כמו שאמר למשל אברהם אבינו – כשה' שלח לעקוד את יצחק בנו, אמר "הנני", הלך, קם מוקדם ועשה את העבודה. לא, הוא התווכח.

אז מצד אחד, זה טוב לעשות בירור, כמו אצל שמואל הנביא, שהוא עשה בירור, וה' נתן לו תחבולה, בבחינת "בתחבולות תעשה לך מלחמה", כשהוא שלח אותו להמליך את דוד. מצד שני – יש גבול כנראה. בכל זאת, כשיש גילוי פנים כזה – כמה בירור אתה יכול לעשות? אתה יכול לעשות בירור כדי לדייק את השליחות. למשל, הוא היה צריך להגיד: "טוב בסדר, אני הולך. אבל מה יקרה אם הם לא יאמינו לי? מה יקרה אם פרעה לא יתן לי להיכנס לבית שלו או יכניס אותי לכלא או לא יודע מה הוא יעשה לי?" היה צריך לשאול אולי שאלות פרקטיות בלי להתנגד לשליחות.

והוא התנגד לשליחות, אז לכן אחר כך הוא נענש. וגם העניין של הצרעת, שהוא הכניס את היד שלו בחיקו והיד היתה לבנה כשלג, זה בגלל שהוא דיבר לשון הרע על עם ישראל כביכול – בעניין של המטה שנהפך לנחש והנחש למטה.

והוא גם חקק לו את ראשי התיבות של עשרת המכות – היה חקוק במטה של משה. אז כבר היה ידוע מראש מה המכות שיצטרך לתת ואיך קוראים לכל מכה. זה הכל היה במטה שלו – היה 'מצויד'.

והוא בסך הכל היה צריך ללכת ולהוציא את עם ישראל ממצרים כשליח של ה', כי מי שגאל אותנו, זה ה' יתברך. הוא רק עשה את ה'התעוררות מלמטה' כמו שאומרים, כדי שתוכל לשרות הגאולה פה בעולם הזה.

אומר הרמב"ם בהלכות משיח, בהלכות מלכים, בקשר למשיח לעתיד לבוא – אני אומר את זה במילים שלי: אל תחשבו שהוא יצטרך לעשות ניסים ונפלאות ולשנות מהטבע. לא, 'עולם כמנהגו נוהג'. הוא רק צריך לכוף את ישראל ללכת בדרך ה', זאת אומרת להחזיר את עם ישראל בתשובה ורק לבנות את בית המקדש ורק לקבץ נדחי עמו ישראל. אם הוא עושה את כל זה בפועל, אז הוא המשיח. יש כאלה שמתחילים במלאכה ולא מצליחים. אין לו הצלחה, אז הוא היה נקרא לזה 'מועמד' למשיח, אבל לא היה המשיח. הוא לא יהיה משיח באמת. הדבר הזה, זה בפשט. ולחכמי הקבלה יש עוד הרבה עניינים שהרמב"ם לא מביא.

בכל אופן, גם לעשות את הפעולות האלו של לקבץ נדחי עמו ישראל ולבנות את בית המקדש ולהחזיר את כולם בתשובה – זה לא נראה משהו כל כך פשוט בטבע. בלי ניסי ניסים, איך בכלל מישהו יבוא היום ויעשה את כל זה, תגידו לי? מי יתן לו לבנות את בית המקדש ולהביא את כל עם ישראל לארץ ולהחזיר את כולם בתשובה? הרי כל אחד חושב שהוא יודע מה נכון, ויש אינטרסים מפה ואינטרסים משם ומלחמות מפה ומלחמות משם. אז בודאי שזה גם כן לא בטבע הפשוט ובהסתר פנים הפשוט.

טוב, אצל חכמי האמת אומרים שאם יש זכות, אז יהיה מעל הטבע ניסים ונפלאות כמו ביציאת מצרים, ואם לא – אז יהיה 'קמעא קמעא', 'קמעא קמעא' כ"איילת השחר", בסוף יהיה גם מעל הטבע.

אז כדי להוציא ממצרים הוא היה צריך להביא כמה ניסים ונפלאות וכמה מכות לתת. אבל ברוך ה', הרמב"ם אומר גם שמה, שאף אחד לא יודע איך יהיו הדברים האלו עד שהם יקרו. זאת אומרת, הוא השאיר את זה 'פתוח'. הוא לא 'סגר' לגמרי שלא יהיו ניסים ונפלאות. בעזרת ה', יהיו ניסים ונפלאות לעתיד לבוא, תבוא הגאולה ברחמים בגילוי פנים, כי בדרך הטבע זה נראה קצת רחוק.

ומזה אנחנו למדים, צריכים ללמוד – נתתי דוגמא של מישהו שניסה להיות משיח ולא היה משיח: בר כוכבא. דוקא רבי עקיבא תמך בו, היה נושא כליו. ובסוף חכמים קראו לו 'בר כוזיבא'. יש מחלוקת אם הרגו אותו או שהוא נהרג.

אז העניין של משיחי השקר, זה דבר מאוד מסוכן. כמה פעמים היו בעם ישראל משיחי שקר, שהם היו בסופו של עניין שליחים של הסטרא אחרא להחטיא את עם ישראל – להגיד שכבר הגיעה הגאולה, ולא צריך מצוות, לא צריך צומות ולא צריך שום דבר, לבטל את הצום של תשעה באב, ובסוף כולנו יודעים איך זה נגמר – שיצאו לשמד והוציאו הרבה לשמד. וכמעט... היו מקרים שהרבה מחכמי ישראל השתכנעו.

אז זה אחד ה... – כמו שבמלחמה נכון, בודקים את הנשק של האויב: יש לו פצצת אטום, אין לו, יש לו טילים, מה יש לו לאויב, אז ככה בעניין הזה – אחד ה'נשקים' של הסטרא אחרא כדי להחטיא את עם ישראל ולעכב את הגאולה, למנוע הם לא יכולים, אבל לעכב את הגאולה – זה לשלוח משיחי

שקר. ולכן הדבר הזה מאוד מסוכן, כי ככה כל פעם שהיה איזה משיח שקר, הרבה אנשים התייאשו מהגאולה, ויש כאלה שה' ישמור נפלו לגמרי מדרך ה'. לזה צריך זהירות גדולה.

וגם על פי מה שסיפרנו בתחילת השיעור, שהם ראו מתי נולד גואלן של ישראל, במה הוא לוקה, וברגע שהוא היה ביאור הם קיבלו 'התראה' כמו שאומרים היום: 'הנה, הוא נעלם'. זה מאוד מפחיד – כמה השגה יכולה להיות לסטרא אחרא בדברים הכי חשובים, ברגעים הכי קריטיים. מצד שני, ה' יתברך הוא בעל הבית היחידי, הוא המלך, והוא צוחק על הסטרא אחרא. כמו שכתוב בפרק ב' של תהילים, שה' צוחק על הסטרא אחרא לעתיד לבוא. מה שהם חושבים ככה – אז זה מתהפך להם.

יש עוד דבר: אומרים חכמים, שה' יתברך אמר שבעצם למה הוא בא לנקום במצרים? כי הם הגזימו. הם שיעבדו את עם ישראל יותר מהמידה. יש פה קושיה: איך יכול להיות שהם יכלו לשעבד את עם ישראל יותר מהמידה? "הכל בידי שמיים חוץ מיראת שמיים", לא יכול להיות. "אין אדם נוקף אצבע מלמטה אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה". אז אם ה' רצה שיתנו מכה מסוימת, איך הם יכולים להוסיף משלהם? זה אחד הכללים – שהם לא יכולים להוסיף משלהם.

אז מה שאפשר לומר, שה' יתברך גם נתן את הגזירה בדיוק מה הם צריכים לסבול, אבל נתן גם אופציה לסטרא אחרא אם הם רוצים להוסיף משלהם, שיוסיפו משלהם. זה גם משמיים. שיוסיפו משלהם כדי שה' יתברך אחר כך יתנקם בהם ויתעלל בהם.

ובאמת אומר הרמח"ל שלעתיד לבוא, בדור של המשיח, הצדיקים יעברו יסורים שלא מגיע להם על פי חשבון לעבור, כדי שבזכות הייסורים האלה שכביכול לא מגיע להם לעבור – תהיה זכות בשמיים כדי לתקן גם את הרע בעצמו, שגם לרע יהיה בסוף תיקון.

אז יש שאלה, איזה תיקון יהיה לרע? אז אומרים שהוא ייכחד. זה התיקון שלו. הרע הגמור – ייכחד, זה התיקון שלו. ורע שיכול לקבל תיקון – אז הוא יקבל תיקון והעלאת. אז גם זה שהמצרים יכלו לענות את עם ישראל, זה גם משמיים – זאת היתה אופציה, זאת היתה אפשרות, נתנו להם לבחור בזה: "אתם רוצים להחמיר עוד יותר, מעל לחשבון? 'יאללה', בבקשה". אז הם החמירו, והם אחר כך 'חטפו' את המכה כמו שצריך. עד כאן.

ה' יעזור שיבוא משיח במהרה ברחמים!

לחיים! לחיים, לחיים!

כל טוב סלה!

שבת שלום ומבורכת לכל בית ישראל.